

Xuất bản bởi

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Tóm lược chính sách

HỆ THỐNG PHÂN LOẠI DOANH NGHIỆP CHẾ BIẾN VÀ XUẤT KHẨU GỖ (ECS) THEO HỆ THỐNG BẢO ĐẢM GỖ HỢP PHÁP CỦA VIỆT NAM (VNTLAS)

Giới thiệu

Bản tóm tắt chính sách này đưa ra quan điểm rằng hệ thống phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ là một phần quan trọng trong Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam (VNTLAS). Đây là một trong những bước quan trọng để xây dựng một hệ thống VNTLAS hiệu quả trước khi EU và Việt Nam đánh giá tiến trình thực thi VPA - FLEGT. Hiệp định Đối tác Tự nguyện về Thực thi Luật Lâm nghiệp, Quản trị rừng và Thương mại lâm sản (VPA-FLEGT) giữa Liên minh Châu Âu (EU) nhằm cải thiện quản trị rừng và thúc đẩy thương mại gỗ và các sản phẩm gỗ hợp pháp xuất khẩu từ Việt Nam.

Mặc dù Hệ thống phân loại doanh nghiệp (ECS) hiện tại được mô tả trong hệ thống pháp luật của Việt Nam với trọng tâm là xuất khẩu và chế biến gỗ có một số khác biệt với Hệ thống phân loại tổ chức (OCS) được mô tả trong VPA-FLEGT, nhưng ECS góp phần đẩy nhanh tiến độ thực hiện VPA-FLEGT tại Việt Nam. Các doanh nghiệp đáp ứng tất cả các yêu cầu của OCS, được phân loại I, thể hiện sự tuân thủ và cam kết của họ đối với chuỗi giá trị sạch. Đây là những doanh nghiệp tốt có thể đáp ứng các yêu cầu của thị trường EU cũng như các thị trường lớn khác trên thế giới và sẽ ít bị kiểm tra, xác minh hơn. Trong khi đó, các doanh nghiệp thuộc loại II, là các doanh nghiệp chưa tuân thủ đầy đủ các quy định của pháp luật Việt Nam sẽ bị kiểm tra, xác minh chặt chẽ hơn.

Rõ ràng là để đạt được mục tiêu chung chống khai thác, chế biến và kinh doanh gỗ bất hợp pháp. Sau khi triển khai hệ thống phân loại doanh nghiệp xuất khẩu và chế biến gỗ, trong thời gian tới, Chính phủ Việt Nam cần mở rộng hệ thống tới tất cả các chủ thể trong chuỗi cung ứng như nhà nhập khẩu, nhà sản xuất và các đối tượng khác để đảm bảo tuân thủ đầy đủ các cam kết trong VPA-FLEGT.

Với ECS các doanh nghiệp và Việt Nam hy vọng có thể quảng bá hình ảnh, nâng cao giá trị kinh doanh, mở rộng thị phần, khám phá thị trường mới. Đồng thời, ECS

giúp giảm bớt khối lượng công việc kiểm tra, xác minh của các cơ quan có thẩm quyền trong tương lai khi Việt Nam có thể cấp giấy phép FLEGT.

Bối cảnh

Việt Nam và EU đã ký Hiệp định VPA-FLEGT vào năm 2018 và có hiệu lực từ ngày 1 tháng 6 năm 2019. Đây là một hiệp định thương mại ràng buộc về mặt pháp lý, cũng gắn với Chương 13 của Hiệp định Thương mại Tự do Việt Nam - EU (EVFTA).

Thực hiện Điều 69 của Luật Lâm nghiệp sau khi VPA-FLEGT được ký kết, Chính phủ Việt Nam đang thiết lập Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp. Bước đầu tiên được thực hiện với Nghị định số 102/2020 / NĐ-CP ngày 1 tháng 9 năm 2020 (Nghị định 102) quy định: i) Quản lý gỗ nhập khẩu, ii) quản lý gỗ xuất khẩu, iii) phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ, và iv) Giấy phép FLEGT và đánh giá độc lập.

Thông tư tiếp theo số 21/2021 / TT-BNNPTNT ngày 29 tháng 12 năm 2021 (Thông tư 21) hướng dẫn các cơ quan xác minh và người khai thác gỗ thực hiện hệ thống phân loại doanh nghiệp. Thông tư có hiệu lực từ ngày 1 tháng 5 năm 2022. Kể từ đó, Việt Nam áp dụng phân loại dựa trên rủi ro đối với các doanh nghiệp liên quan. Như vậy, doanh nghiệp được phân thành 2 loại: Nhóm I và Nhóm II. Mặc dù việc thực hiện Thông tư 21 đã được trình bày trong một số hội thảo quốc gia cho các cơ quan chức năng và hiệp hội gỗ, các khía cạnh chính của hệ thống phân loại, việc thực hiện và ý nghĩa của nó, cũng như các hành động bắt buộc vẫn chưa được công chúng và nhiều đơn vị kinh doanh gỗ biết đến. Trong bối cảnh đó, dự án "Hỗ trợ thực hiện VPA-FLEGT tại Việt Nam¹" đã hỗ trợ xây dựng bản tóm tắt chính sách và công bố rộng rãi.

¹ Mục tiêu chung của dự án là chuẩn bị các điều kiện tổ chức và pháp lý cần thiết để thực hiện VPA-FLEGT giữa Việt Nam và EU.

Hệ thống phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ (ECS)

Mục đích của ECS

Thông tư 21 mô tả cách thức và thông tin doanh nghiệp phải kê khai trong Hệ thống phân loại doanh nghiệp cũng như vai trò, nhiệm vụ của cơ quan Kiểm lâm và các cơ quan liên quan trong việc xác minh, kiểm tra và phân loại doanh nghiệp. Thông tư cụ thể hóa các quy định của Nghị định 102. Tạo điều kiện thuận lợi cho các doanh nghiệp thể hiện sự tuân thủ một cách có hệ thống.

ECS nhằm (i) đánh giá mức độ rủi ro của tất cả các doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ về việc tuân thủ các yêu cầu của VNTLAS; (ii) đánh giá mức độ tuân thủ pháp luật của các doanh nghiệp xuất khẩu và chế biến gỗ theo các bằng chứng tίνh và động như được mô tả trong định nghĩa về tính hợp pháp, và (iii) giảm bớt các thủ tục hành chính. Cuối cùng, điều này cho phép thực hiện một cách hiệu quả và kịp thời các biện pháp xác minh phù hợp và khuyến khích các doanh nghiệp tuân thủ nghiêm túc pháp luật.

Phạm vi và đối tượng điều chỉnh

Thông tư 21 chỉ đề cập đến việc phân loại các doanh nghiệp xuất khẩu và chế biến gỗ trong khi các quy định của VPA FLEGT bao gồm tất cả các “Tổ chức” cung cấp gỗ. Cụ thể VPA-FLEGT nêu rõ “*các công ty lâm nghiệp, công ty lâm nghiệp quốc doanh, ban quản lý rừng phòng hộ, ban quản lý rừng đặc dụng và các doanh nghiệp, hợp tác xã tham gia vào bất kỳ khâu nào của chuỗi cung ứng và có đăng ký kinh doanh*” (Phụ lục V, Mục 2.2.1). Do đó, phạm vi điều chỉnh của ECS hiện nay hẹp hơn so với OCS.

Tiêu chí phân loại

Tiêu chí phân loại theo Điều 12 của Nghị định số 102 và các tài liệu chứng minh việc tuân thủ các tiêu chí phân loại doanh nghiệp xuất khẩu, chế biến gỗ theo Phụ lục II ban hành kèm theo Thông tư số 21 được trình bày chi tiết tại

<https://vbpl.vn/TW/Pages/vbpq-van-ban-goc.aspx?ItemID=143869> và

<https://vbpl.vn/bonongnghiep/Pages/vbpq-van-ban-goc.aspx?ItemID=152020>

Hình 1: TIÊU CHÍ PHÂN LOẠI DOANH NGHIỆP CHẾ BIẾN VÀ XUẤT KHẨU GỖ

Tuân thủ quy định của pháp luật trong việc thành lập và hoạt động của doanh nghiệp.

Chúng là các bằng chứng tĩnh như là Giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp, Quyết định phê duyệt báo cáo đánh giá tác động môi trường, vv

Tuân thủ quy định của pháp luật về nguồn gốc gỗ hợp pháp.

Chúng là các bằng chứng tĩnh và bằng chứng động như là Bảng tổng hợp hồ sơ gỗ khai thác, Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất và quyền sử dụng rừng, vv

Tuân thủ chế độ báo cáo theo quy định tại khoản 4 Điều 27 Nghị định 102 và lưu giữ hồ sơ gốc theo quy định của pháp luật.

Không vi phạm pháp luật đến mức phải xử lý theo quy định tại khoản 4 Điều 13 Nghị định 102.

Nguồn: Tác giả tổng hợp

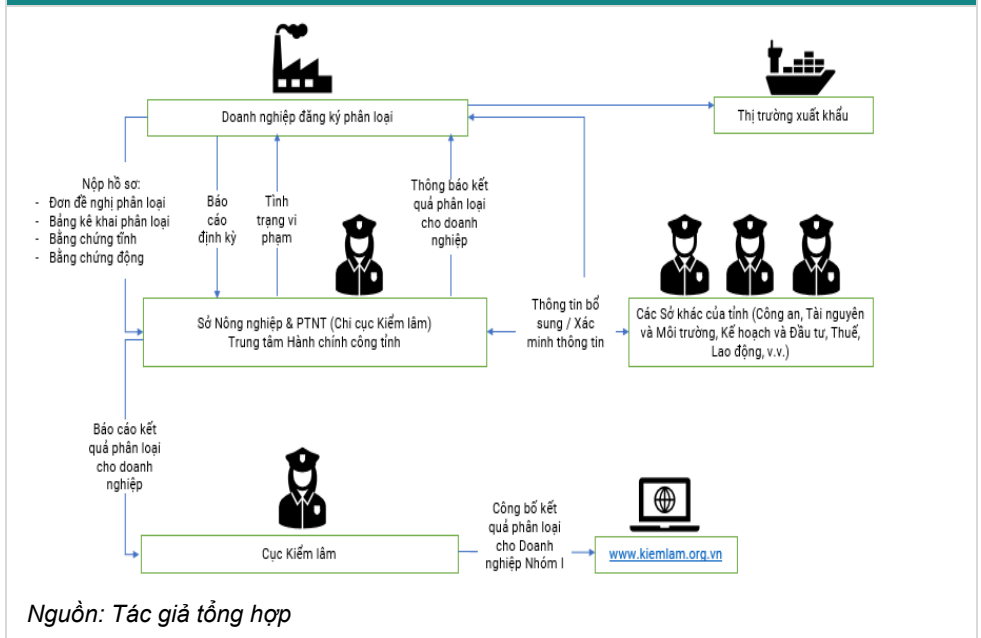
Doanh nghiệp Nhóm II là doanh nghiệp chưa đáp ứng được một trong các tiêu chí tại Điều 12 của Nghị định 102.

Thủ tục trình tự thực hiện

Theo Khoản 1, Điều 11, Chương III, Nghị định 102, việc phân loại doanh nghiệp phải được thực hiện thông qua Hệ thống thông tin phân loại doanh nghiệp (ECIS).

Kể từ ngày 1 tháng 5 năm 2022, Chi cục Kiểm lâm tỉnh và Cục Kiểm lâm đã phân loại các doanh nghiệp sử dụng hệ thống tương tự. Hình 2 trình bày quy trình thực hiện phân loại các doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ.

Hình 2: QUY TRÌNH THỰC HIỆN PHÂN LOẠI DOANH NGHIỆP CHẾ BIẾN & XUẤT KHẨU GỖ

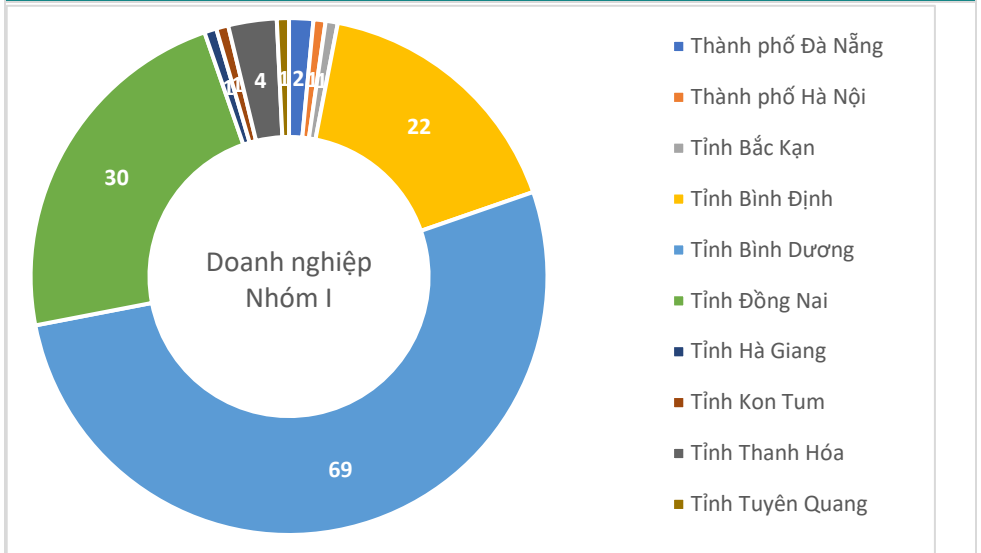

Kết quả được công bố trên trang điện tử www.kieplam.org.vn tại mục Hệ thống thông tin phân loại doanh nghiệp.

Tính đến ngày 8/9/2022, cả nước có 132 doanh nghiệp của 10 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương được công nhận là doanh nghiệp chế biến, xuất khẩu gỗ nhóm

I. Tỉnh Bình Dương có 69 doanh nghiệp, chiếm 52% tổng số doanh nghiệp, được xếp loại I; tiếp đến là tỉnh Đồng Nai có 30 doanh nghiệp (chiếm 23%); tỉnh Bình Định có 22 doanh nghiệp (chiếm 17%).

Hình 3: KẾT QUẢ PHÂN LOẠI DOANH NGHIỆP CHẾ BIẾN VÀ XUẤT KHẨU GỖ TÍNH ĐẾN 8/9/2022
(ĐVT: Doanh nghiệp)

Nguồn: Cục Kiểm lâm

Đến nay, chưa có thống kê số lượng doanh nghiệp chế biến, xuất khẩu gỗ đã nộp hồ sơ hoặc doanh nghiệp loại II.

Thách thức và vai trò của các bên liên quan trong việc phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ

▪ Cơ quan thẩm quyền: Cục Kiểm lâm, Chi cục Kiểm lâm tỉnh, Hạt Kiểm lâm và các cơ quan khác

- Cơ quan chủ trì phân loại doanh nghiệp là Chi cục Kiểm lâm tỉnh đã có sẵn thông tin về ngành lâm nghiệp, trong khi các tiêu chí phân loại ban hành kèm theo Thông tư 21 và Nghị định 102 liên quan đến nhiều lĩnh vực khác nhau và được quy định trong nhiều văn bản quy phạm pháp luật (về Phòng cháy chữa cháy, Đất đai, Môi trường, Đầu tư - kinh doanh, Lao động, Công đoàn, Bảo hiểm xã hội, Thuế, Thương mại, Hải quan ...). Tiêu chí rộng lớn này đòi hỏi việc xây dựng quy chế phối hợp thanh tra, giám sát và việc trao đổi thông tin giữa các cơ quan nhà nước phải thông suốt, thống nhất.

- Để thực hiện Thông tư 21, Chi cục Kiểm lâm tại nhiều tỉnh đã chỉ đạo Hạt Kiểm lâm, Kiểm lâm cơ sở kiểm tra, hướng dẫn, đôn đốc các doanh nghiệp chế biến, xuất khẩu gỗ thực hiện theo đúng yêu cầu, tự đánh giá nộp cho Chi cục Kiểm lâm. Do đây là nhiệm vụ mới nên Chi cục Kiểm lâm tỉnh chưa có kinh nghiệm về quy trình và một số cán bộ kiểm lâm chưa được đào tạo về nội dung và thực tiễn của Thông tư 21.

- Ngoài đăng trang web Cục Kiểm lâm, cơ quan Kiểm lâm chưa chuyển kết quả phân loại doanh nghiệp Nhóm 1 cho cơ quan Hải quan để đưa vào cơ sở dữ liệu quản lý rủi ro.

▪ Doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ

- Việc kê khai và đăng ký của doanh nghiệp dựa trên cơ sở trung thực và cam kết chịu trách nhiệm. Nếu Chi cục Kiểm lâm tin tưởng vào hồ sơ của doanh nghiệp thì việc xác minh tập trung vào một phần thông tin. Trong trường hợp thông tin doanh nghiệp cung cấp bị phân tán hoặc thể hiện sự hiểu biết không chính xác thì việc

kiểm tra sẽ bao gồm tất cả các chỉ tiêu. Quy trình kỹ lưỡng này cần có thời gian, đặc biệt là để có được tất cả các thông tin cần thiết nhằm xác minh theo ECS.

- Doanh nghiệp gặp khó khăn trong việc kê khai thông tin theo mẫu số 06 của Thông tư 21 và sổ nhập, xuất lâm sản, do vậy Doanh nghiệp yêu cầu Chi cục Kiểm lâm hướng dẫn chi tiết hoặc có đầy đủ các tài liệu mẫu để tránh bị xếp vào Nhóm II.

▪ **Hiệp hội ngành gỗ**

Các hiệp hội là cầu nối giữa Chi cục Kiểm lâm tỉnh và các doanh nghiệp địa phương trong việc cung cấp thông tin, áp dụng hệ thống trách nhiệm giải trình, hướng dẫn thực hiện nhằm đáp ứng yêu cầu phân loại doanh nghiệp.

Rà soát các quy định về phân loại doanh nghiệp chế biến, xuất khẩu gỗ với các cam kết quốc tế

Theo đánh giá của các chuyên gia EU và quốc tế, trong nước, hệ thống phân loại doanh nghiệp chế biến, xuất khẩu gỗ theo Nghị định 102 và Thông tư 21 hiện nay vẫn còn những khoảng trống và khác biệt so với cam kết trong VPA-FLEGT. Một số khác biệt chính được chỉ ra dưới đây.

- Về chủ thể, việc phân loại doanh nghiệp không được thực hiện đối với Tất cả các Tổ chức trong chuỗi cung ứng VNTLAS (Phụ lục V, Mục 2.2.1 của FLEGT-VPA).
- Về tiêu chí, phân loại doanh nghiệp không được áp dụng cho tất cả các Hồ sơ vi phạm (như được mô tả trong Phụ lục V, Mục 11 của FLEGT VPA).

Đồng thời, Thỏa thuận giữa Việt Nam và Hoa Kỳ về khai thác và thương mại gỗ bất hợp pháp cũng đưa ra yêu cầu của Việt Nam về việc sửa đổi ECS để đảm bảo tất cả các cá nhân và doanh nghiệp tham gia vào chuỗi cung ứng đều được phân loại.

Kiến nghị chính sách

Sau các phân tích ngắn, một số kiến nghị chính sách sau được đề xuất.

- **Kiến nghị 1:** Cục Kiểm lâm nên xây dựng hệ thống kỹ thuật số để doanh nghiệp tự khai báo trực tuyến và tự động hóa một phần việc phân loại của Chi cục Kiểm lâm tỉnh.
- **Kiến nghị 2:** Sở NN&PTNT và Cục Kiểm lâm cần hướng dẫn cụ thể, tập huấn theo hình thức “hướng dẫn thực hành” cho lực lượng kiểm lâm về quy trình, phương pháp thẩm định, kiểm tra thông tin doanh nghiệp kê khai.
- **Kiến nghị 3:** Sở NN&PTNT và Cục Kiểm lâm cần điều chỉnh Mẫu số 06 của Thông tư 21 và hướng dẫn cụ thể quy trình phân loại doanh nghiệp xuất khẩu, chế biến gỗ của Trung tâm Hành chính công tỉnh.
- **Kiến nghị 4:** ECS nên được mở rộng cho những đơn vị tham gia chính theo kế hoạch của Chính phủ. Do nguồn lực hạn chế, vì vậy trong giai đoạn tới có thể ưu tiên phân loại doanh nghiệp là doanh nghiệp nhập khẩu gỗ, doanh nghiệp chế biến trực tiếp cung cấp cho đơn vị xuất khẩu, và các đơn vị xuất khẩu vì vai trò kết nối quan trọng của họ trong chuỗi giá trị, giúp giảm lượng gỗ nhập lậu và phù hợp quản lý rủi ro.
- **Kiến nghị 5:** Cơ quan Kiểm lâm cần cung cấp danh sách các doanh nghiệp được phân loại Nhóm 1 cho cơ quan Hải quan để tích hợp vào cơ sở dữ liệu quản lý rủi ro, đảm bảo việc phân luồng và hỗ trợ xuất khẩu.
- **Kiến nghị 6:** Đề xuất cho phép tích hợp các cơ chế chứng nhận tự nguyện, thẩm định giải trình và hệ thống chuỗi hành trình sản phẩm đã được VNTLAS công nhận vào Hệ thống phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ và hệ thống đầy đủ trong tương lai.

Tham khảo

1. Hiệp định Đối tác tự nguyện về thực thi Luật lâm nghiệp, quản trị rừng và thương mại lâm sản (FLEGT-VPA).
2. Hiệp định giữa Chính phủ CHXHCN Việt Nam - Chính phủ Hợp chủng quốc Hoa Kỳ về khai thác và thương mại gỗ bất hợp pháp.
3. Luật Lâm nghiệp năm 2017.
4. Nghị định số 102/2020/NĐ-CP ngày 01/09/2020 của Chính phủ quy định Hệ thống bảo đảm gỗ hợp pháp Việt Nam.
5. Thông tư 21/2021/TT-BNNPTNT ngày 29/12/2021 của Bộ Nông nghiệp & PTNT quy định phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ.
6. Trang web của Cục Kiểm lâm Việt Nam: <http://www.kiemlam.org.vn/>
7. Thủ tục phân loại doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu gỗ của Trung tâm Hành chính công tỉnh Bình Dương và Trung tâm Phục vụ hành chính công tỉnh Bình Định.

Tuyên bố miễn trừ trách nhiệm: Các quan điểm và ý kiến trong bài viết

này là của tác giả và không nhất thiết phản ánh chính sách hoặc quan điểm chính thức của Bộ Hợp tác và Phát triển Kinh tế Liên Bang Đức BMZ), Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, Tổng cục Lâm nghiệp hoặc GIZ. Do vậy, những cơ quan, tổ chức này từ chối chịu trách nhiệm pháp lý đối với việc sử dụng tài liệu này và các thông tin được cung cấp trong tài liệu bởi các cá nhân và tổ chức khác, cũng như bất kỳ tổn thất nào là kết quả của hành động đó.

Tác giả thừa nhận việc tham khảo Tóm lược chính sách “Công nhận các chương trình cấp chứng chỉ tự nguyện là một trong những tiêu chí của hệ thống phân loại tổ chức (OCS) thuộc Hệ thống Đảm bảo gỗ hợp pháp của Việt Nam (VNTLAS) của tác giả Dominic Stanculescu (Tháng 12 năm 2018).

Liên Hệ

Danh sách các Doanh nghiệp Nhóm I về Chế biến và xuất khẩu gỗ

http://www.kieklam.org.vn/Desktop.aspx/List/Go_hop_phap/Danh_sach_cac_Doanh_nghiep_che_bien_va_xuat_khau_go_nhom_I/

Email: fpd@kieklam.org.vn

Bản Tóm lược Chính sách này là sản phẩm của Dự án “Hỗ trợ thực hiện VPA FLEGT tại Việt Nam” do GIZ – VNFOREST tài trợ.